

24 Duchowieństwo i kultura średniowiecza

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy. Uczeń:

- 3) rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazuje różnice między stylem romańskim a stylem gotyckim;
- 4) wyjaśnia rolę Kościoła (w tym zakonów) w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- nazwy największych zakonów w średniowiecznej Europie,
- postacie: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu,
- główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów,
- cechy charakterystyczne stylu romańskiego w architekturze,
- ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego w architekturze,
- cechy charakterystyczne stylu gotyckiego w architekturze,
- ramy chronologiczne występowania stylu gotyckiego w architekturze.

ROZUMIE

- pojęcia: średniowieczny uniwersalizm, reguła, benedyktyni, styl romański, franciszkanie, zakon żebraczy, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet,
- znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa,
- wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy.

POTRAFI

- wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu,
- opisać wygląd klasztoru w Sankt Gallen,
- przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów,
- odróżnić styl romański od gotyckiego,
- podać przykłady budowli w stylu romańskim i gotyckim,
- wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów,
- wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety,
- ocenić rolę uniwersytetów.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna (2 godziny lekcyjne).

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Prosimy uczniów o przypomnienie, jaka była struktura społeczeństwa w średniowiecznej Europie i jakie istniały relacje między poszczególnymi grupami.

II. Rozwinięcie

Na tablicy zapisujemy hasło: *Uniwersalizm*. Następnie metodą burzy mózgów (materiały dla nauczyciela) wyjaśniamy jego znaczenie. Uczniowie podają swoje skojarzenia z tym słowem, a my zapisujemy je na tablicy. Następnie polecamy uczniom, aby zapoznali się z informacjami z podrozdziału *Średniowieczny uniwersalizm* (s. 131) i wskazali te skojarzenia, które są najbliższe znaczeniowo wyjaśnieniu podanemu w podręczniku.

W podsumowaniu tej części lekcji informujemy, że ogromną rolę w tworzeniu podstaw kultury europejskiej czasów średniowiecza odegrały zakony.

Zapisujemy na tablicy łacińską sentencję *Ora et labora* oddającą ideę reguły benedyktyńskiej. Wprowadzamy pojęcie *reguła zakonna* i prosimy uczniów, by po przeanalizowaniu informacji z podrozdziału *Benedyktyni* (s. 132–133; pierwszy i drugi akapit) wypisali pod sentencją zasady, które obowiązywały zakonników.

Następnie dzielimy uczniów na dwie grupy i rozdajemy instrukcje ► .

Grupa I

Wyobraźcie sobie, że jesteście zakonnikami żyjącymi w klasztorze benedyktyńców w Sankt Gallen. Opowiedzcie o jednym dniu z waszego życia. Wykorzystajcie ilustrację (s. 132) oraz informacje z podrozdziału *Benedyktyni* (s. 131–132).

Grupa II

Wyobraźcie sobie, że jesteście zakonnikami żyjącymi w klasztorze franciszkańskim. Opowiedzcie o jednym dniu z waszego życia. Wykorzystajcie ilustrację (s. 133) oraz informacje z podrozdziału *Franciszkanie* (s. 133).

Kolejną część zajęć rozpoczynamy od przypomnienia uczniom, na czym polega metoda pracy *Obcy przybysz* (materiały dla nauczyciela). Informujemy uczniów, że ich zadaniem będzie zapoznanie się z informacjami z podrozdziału *Architektura średniowiecza* (s. 133–134).

Wieszamy na tablicy plakat *Architektura średniowieczna* ► . Rozkładamy karteczki z zapisanymi informacjami dotyczącymi stylów romańskiego i gotyckiego ► oraz odpowiednie ilustracje ► . Chętni uczniowie wybierają karteczkę i decydują, którego z tych stylów informacja dotyczy, a następnie przyklejają karteczkę w odpowiedniej rubryce tabeli.

Po uzupełnieniu tabeli uczniowie wykonują ćwiczenie 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 57).

Uzupełnieniem zadania związanego z architekturą średniowiecza może być przekazanie dodatkowo każdemu uczniowi ilustracji ukazującej budowlę w stylu ro-

mańskim i gotyckim. Obok rozróżniania pojęć uczniowie będą mieli okazję nauczyć się identyfikować oba style na podstawie ilustracji.

Wieszamy na tablicy arkusz analizy SWOT (materiały dla nauczyciela) ► [PDF](#) i wyjaśniamy, że wspólnie dokonamy oceny średniowiecznego szkolnictwa. Polecamy uczniom, aby zapoznali się z informacjami z podrzdziału *Pierwsze uniwersytety* (s. 135), a następnie sformułowali argumenty dotyczące mocnych i słabych stron średniowiecznego systemu edukacji oraz wynikających z nich szans i zagrożeń. Odpowiedzi zapisujemy w arkuszu ► [PDF](#).

III. Podsumowanie

Prosimy uczniów, aby na podstawie informacji uzyskanych na zajęciach odpowiedzieli na pytanie A (s. 135).

Metody kontroli

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 55–56).

Praca domowa

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 56–57).

Materiały dla nauczyciela

Burza mózgów

Metoda wykorzystywana do rozwiązania postawionego przez nauczyciela problemu. Zadaniem uczniów jest podanie jak największej liczby pomysłów służących jego rozwiązaniu, a następnie selekcja zebranych propozycji i wybranie takich, które mają największe szanse powodzenia. Metoda ma na celu rozwijanie twórczego myślenia u uczniów oraz zachęcanie ich do aktywnego udziału w zajęciach.

Warunkiem skuteczności burzy mózgów jest przestrzeganie następujących zasad:

- każdy uczeń ma prawo zgłaszać pomysły, nawet jeśli wydają się one absurdalne,
- pomysły nie powinny być uzasadniane w momencie ich zgłaszania,
- proponowanych pomysłów podczas ich zgłaszania nie należy komentować ani oceniać,
- wszystkie pomysły muszą być zapisane.

Obcy przybysz

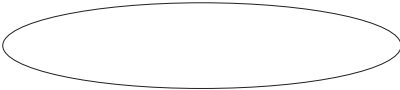

Technika stosowana w nauczaniu wczesnoszkolnym z powodzeniem może również zostać wykorzystana na zajęciach edukacyjnych w klasach IV–VI. Zadaniem uczniów jest wejście w rolę tytułowego obcego przybysza, który obserwuje i zbiera informacje na temat różnorodnych zjawisk, sytuacji bądź procesów, a następnie ocenia je pod kątem ich mocnych i słabych stron.

Zastosowanie tej techniki stwarza możliwość oddziaływania na wyobraźnię ucznia i pozwala mu wchodzić w różnorodne role, także przez wcielanie się w postacie historyczne. Kształtaci też umiejętność oceny analizowanego zagadnienia i uzasadniania własnego stanowiska.

Przebieg pracy

1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z konkretnym zjawiskiem, sytuacją bądź problemem.
2. Uczniowie otrzymują po jednej kartce samoprzylepnej w dwóch różnych kolorach. Na kartkach jednego koloru uczniowie określają mocne strony, a na kartce drugiego koloru – słabe strony danego zagadnienia.
3. Uczniowie umieszczają swoje odpowiedzi na planszy, a następnie je uzasadniają.

Plansza

+++ ---					
					
					
					
					

Analiza SWOT

Jest to metoda kształcąca umiejętność analizy i oceny różnorodnych problemów, zjawisk oraz procesów, która prowadzi do podjęcia decyzji. Wymaga ona podejścia do problemu w sposób krytyczny i twórczy.

Metodą tą można pracować w grupach lub z całą klasą. Rola nauczyciela polega na przedstawieniu konkretnego problemu oraz sprawowaniu opieki merytorycznej nad dyskutującymi grupami. Zadaniem uczniów jest określenie mocnych stron problemu i wynikających z nich szans oraz słabych stron zagadnienia i związanych z nimi zagrożeń. Wnioski z analizy uczniowie wpisują do rubryk w odpowiednio przygotowanym arkuszu.

Przebieg

1. Diagnoza (ocena) problemu, zjawiska czy procesu postawionego przez nauczyciela.
2. Poszukiwanie możliwego rozwiązania problemu i określenie jego mocnych i słabych stron oraz wynikających z nich szans i zagrożeń.
3. Wybór rozwiązania i przedstawienie go przez sprawozdawców grup na forum klasy.